

СКУЛЬПТОР ІВАН ЩУРОВСЬКИЙ

Розвиток львівської барокової скульптури умовно можна поділити на три етапи. Початки становлення львівської барокової пластики припадають на 30-ті — 40-ві роки XVIII ст. і пов'язані з іменами Томаша Гуддера з Ярослав, Юрія Маркварта та Конрада Кутшценрайтера. Другий, середній період — час найвищого розквіту львівської скульптури, яку творили Йоган Пінзель, Себастьян Фесінгер, Антон Осинський. Третій період, умовну границю якого можна встановити десь після 1770 р., творять майстри молодшої генерації — Матвій Полейовський, Франціск Олендський (Олендзький, Оленський) та Іван Щуровський. Тут називаємо тільки імена провідних майстрів. Прикінцевий період ще продовжує високий рівень майстрів попереднього покоління, але у стилістичному, формотворчому плані прямує до більшої поміркованості в поставі пози, до спокійніших, ближчих до класицизму форм. Надмірна експресія руху поступово спадає. Це спостерігається в роботах М. Полейовського. Згадана наймолодша генерація завершує розвиток львівської скульптури XVIII ст. — феномена, який не має аналогів у тодішній європейській бароковій пластичності.

Усі три майстри останнього періоду дожили до 90-х рр. цього бурхливого, у мистецькому сенсі, століття. Уже наприкінці XVIII ст. до Львова з Австрії і її провінцій приїжджають скульптори, виховані у європейських мистецьких закладах на класицистичних традиціях таких відомих майстрів, як А. Канова (1757—1822) і Б. Торвальдсен (1770—1844). Це, зокрема, Гартман Вітвер (кін. 1774—1825) і його брат Йоган Вітвер (кін. 1774—1811), які працювали у Львові ще за життя М. Полейовського (помер 1806 р.) та І. Щуровського.

У дотеперішній українській мистецтвознавчій літературі ім'я Івана Щуровського та його творча діяльність майже не згадуються, за винятком праці М. Драгана про українську декоративну різьбу¹. Натомість про цього українського майстра пишуть у своїх працях польські дослідники Т. Маньковський² і З. Горнунг³.

За документальними джерелами нам вдалося простежити діяльність І. Щуровського протягом двадцятип'ятирічного періоду, починаючи від 1770 р., а також виявити деякі біографічні відомості про скульптора.

¹ Драган М. Українська декоративна різьба XVI—XVIII ст.—К., 1970.—С. 154.

² Mańkowski T. Lwowska rzeźba rokokowa.—Lwów, 1937.—S. 132; його ж. Dawny Lwów, jego sztuka i kultura artystyczna.—Londyn, 1974.—S. 377.

³ Hornung Z. Majster Pinzel snyderz. Karta z dziejów polskiej rzeźby rokokowej.—Wrocław, 1976.—S. 29, 83, 106, 171.

Найбільш ранню згадку про І. Щуровського знаходимо у посмертній інвентарі скульптора Антона Штиля⁴, датованому 20 березня 1770 р. Сам же Штиль помер 4 листопада 1769 р. З цього посмертного інвентаря, про який не знали дотеперішні дослідники львівської барокової скульптури, стало відомо про роботи, які для монастиря львівських домініканок А. Штиль виконав разом з помічником І. Щуровським. Видно, А. Штиль не встиг закінчити своєї роботи, бо його вдова Маріанна заплатила „за дороблення особи“ 168 зол. З цього бачимо, що І. Щуровський виконував не тільки декоративну різьбу, а й об'ємну скульптуру. Разом з ним в А. Штиля працювали сницяри Лазар Паславський, який отримав свою частку в сумі 106 зол., і невідомий з прізвища челядник Даниїл — йому виплачено 100 зол. Останній, як відомо з інших джерел, працював для костелу кармелітів босих у Тереховлі⁵, де у 1767, 1769 і 1772 рр. виконував різні дрібні сницярські роботи.

Щодо А. Штиля, то доречним буде нагадати про його родинні зв'язки. Він був жонатий з дочкою львівського лавника Павла Волковича і жив у його кам'яниці, званій „Гідельчиківська“, відтак „Волковичівська“ (вул. Галицька, 14). Сам же Павло Волкович — представник корінного населення, член Львівського Ставропігійського братства, був жонатий з сестрою художника Станіслава Стройнського — Катериною⁶. Після смерті тестя (1757) Антон і Маріанна Штилі, продавши кам'яницю Волковичівську, купили двір на ґрунті монастиря бенедиктинок на Краківському передмісті⁷. Антон Штиль був призначений опікуном малолітнього сина Павла Волковича — Ілїї⁸. Після смерті Штиля Маріанна вдруге вийшла заміж за асесора фіскального Григорія Урановича, українця, також члена Ставропігійського братства.

Антон Штиль, який у роботі для домініканок взяв собі в помічники І. Щуровського, працював в ареалі творчої діяльності Й. Пінзеля. Він був його послідовником, але талантом ніколи не дорівнював своєму метрові. Вітари, які робив разом зі Щуровським, після скасування монастиря домініканок і передачі його під греко-католицьку духовну семінарію, були продані на публічній ліцитації. Чотири вітари купив Ставропігійський інститут для Успенської церкви у Львові⁹, де вони були представлені при стовпах. Під час реставрації у 1855 р. образи залишено в церкві, а структуру вітарів продано. Дві вітарні структури у Ставропігії купила катедра св. Юра за 200 зол., де вони відразу були відновлені. В одному вітарі змістили образ Покрови, в другому — св. Миколая. Дві інші вітарні структури купив за таку ж ціну ксьондз Станіслав Поляновський до костелу в с. Острові¹⁰ у Жовківському повіті (тепер Сокальського району). Під час однієї з реставрацій катедр св. Юра на початку ХХ ст. бічні вітари усунули, і їх місцезнаходження не відоме.

⁴ Центральний державний історичний архів України у Львові (далі — ЦДІА України у Львові), ф. 52, оп. 2, спр. 510, с. 1510.

⁵ Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України (далі — ЛНБ НАН України), від. рукописів, ф. 619/II (Баворовські), арк. 371, 400 зв., 425.

⁶ ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 433, с. 53, 63.

⁷ Там само.— Спр. 510, с. 1509.

⁸ Там само.— Спр. 436, с. 1266.

⁹ Там само.— Ф. 129, оп. 2, спр. 1406, арк. 18.

¹⁰ Там само.

У 1772 р. І. Щуровський працював на реставрації римо-католицької катедрі¹¹ і там, треба думати, виконував роботи декоративного характеру. Аналогічну роботу в 1774 р. він виконує у новозбудованій кам'яниці Михайла Жезуського (площа Ринок, 3), де за чотири трюмо, також орнаменти коло ніші й овали отримує 396 зол. Наступного року там же виконує ліпні роботи над дверима і кам'яні вазони на фасад до двору того ж Жезуського на Галицькому передмісті¹².

Як вправного різьбаря-декоратора, скульптора запрошують до мистецьких робіт на Святоюрській горі. Контрактом від 7 квітня 1775 р., складеним від імені єпископа Льва Шептицького його адміністратором і крилошанином Петром Білянським зі скульптором І. Щуровським, останній був зобов'язаний виконати сніцарські роботи до новореконструйованого палацу греко-католицьких митрополитів. Згідно з проектом і вказівками архітектора Франціска Кульчицького, скульптор мав вирізьбити чотири трюмо зі столиками з мармуровими дошками, чотири трюмо до камінів, листви з ламбрекінами тощо. Вказану роботу його зобов'язано закінчити до 7 вересня того ж року¹³. Разом з каменярем Андрієм Осовським І. Щуровський для цього палацу в 1774 р. робив кам'яні каміни¹⁴. Виконані сніцарем для палацу греко-католицьких єпископів роботи частково збереглися, але не в цілості. З двох підставок уже в післявоєнний період (1950-ті рр.) зроблено стіл.

На початку січня 1777 р. І. Щуровський був у групі скульпторів Івана Оброцького, Симеона Стажевського і Лазаря Паславського, проти яких зі скаргю виступив П. Білянський у справі повернення 1000 зол.¹⁵ Очевидно, ці майстри домовилися про якусь роботу для катедрі св. Юра, якої з невідомих причин не виконали.

Іванові Щуровському належить декілька іконостасів. У 1776 р. між ним та ігуменом Святооунфрїївського монастиря у Львові Боніфатієм Кровницьким укладено контракт на виготовлення Деїсуса і ківорія для церкви св. Онуфрія¹⁶. Цю роботу І. Щуровський зобов'язався виконати до травня наступного року (див. Додаток). Судячи з вибраних ним грошових сум, протягом першого кварталу 1777 р. ця робота була виконана. Фактично йшлося не про створення нового іконостасу, лише, як сказано, про „реформування маєстату“ старого, на який він сам виконав „абрисик“¹⁷. У контракті зазначено, що сніцар повинен „архиєрея разом зі старими пророками і апостолами поставити“¹⁸. Крім абрису на маєстат до Святооунфрїївської церкви, І. Щуровський виготовив абрис

¹¹ Mańkowski T. Lwowska rzeźba rokokowa.— S. 132.

¹² ЦДІА України у Львові, ф. 181, оп. 2, спр. 1637, арк. 23, 25, 47; Вуйцик В. Львівські етюди. До історії кам'яниць // Жовтень.— 1984.— № 11.— С. 100.

¹³ ЦДІА України у Львові, ф. 201, оп. 4-6, спр. 302, арк. 11; Вуйцик В. Львівський архітектор Франціск Кульчицький // Вісник інституту „Украхідпроектреставрація“.— Львів, 1996.— Ч. 5.— С. 73.

¹⁴ ЦДІА України у Львові, ф. 491, оп. 1, спр. 2, арк. 69; Hornung Z. Majster Pinzel...— S. 170—171.

¹⁵ Hornung Z. Majster Pinzel...— S. 29.

¹⁶ ЦДІА України у Львові, ф. 684, оп. 1, спр. 2501, арк. 8.

¹⁷ Там само.— Спр. 2357, арк. 75.

¹⁸ Там само.— Спр. 2501, арк. 8.

до каплиці Св. Трійці¹⁹. Виконану ним цимборію малював Станіслав Строїнський²⁰, а два ангели до неї у 1778 р. доробив сницяр Лазар Паславський²¹.

Ікони для іконостасу Святотроїцької каплиці, зокрема тільки апостолів і пророків, згідно з контрактом від 25 лютого 1777 р., мав намалювати на полотні художник Тома Гертнер за „коперштитжами“, які подав йому ігумен²². У контракті Гертнер названий альфретистом, тобто майстром фрескового живопису (від *al fresco*).

Замовляючи І. Щуровському новий Деїсус, старий, який, напевно, своїм традиційним старомодним виглядом не відповідав тогочасним естетичним смакам і вимогам, ігумен вирішив продати якійсь провінційній парафії. Посередником у цій справі він обрав скульптора Симеона Стажевського. За свідченням документа від 15 жовтня 1777 р., сницяр Стажевський обіцяв продати іконостас пароху села Підгородища Жидачівського деканату Іванові Ангеловичу за 500 зол. Домовившись під святим Юром (очевидно, на ярмарку), Ангелович дав скульпторові завдаток, але при наступному приїзді іконостасу на місці уже не було. За посередництвом Стажевського він був проданий комусь іншому²³.

Це не перша маклерська роль цього скульптора у перепродажу мистецьких предметів. Ще десять років перед тим, у 1767 р., за його посередництвом старий іконостас львівської Успенської церкви був проданий до Грибович²⁴.

У згаданому контракті від сницяря вимагалось виготовлення новомодного Деїсуса на зразок сусіднього, Святомиколаївського, згідно з поданим „абрисом“. Чим же привернув увагу святооунуфрїївського ігумена іконостас церкви св. Миколая, який він хотів мати у своєму храмі, та в чому полягала його „новомодність“? З публікації М. Голубця відомо, що іконостас походить з 1771 р., його верхня частина з апостолами і „празниками“ була уміщена на арці²⁵. Таким чином арковий отвір над намісним рядом з'єднував наву з пресвітерією і відкривав вид на ківорій та запрестольний образ. Власне з другої половини XVIII ст. і з'являються такі „новомодні“ розірвані іконостаси, типові для доби рококо. Правдоподібно, першовзірцем послужив іконостас катедри св. Юра у Львові, де, здається, вперше була порушена традиційна схема у побудові іконостасів, які до того часу являли собою суцільну стіну, заповнену іконами в різьбленому обрамуванні та розміщені за відповідною іконографічною програмою. До XVIII ст. іконостаси мали чітку горизонтальну схему побудови, пізніше, починаючи з третини XVIII ст., — пірамідальну, з центральною частиною, яка домінує над боковими, і, нарешті, чимраз частіше застосовувано принципovu схему, за якою верхній ряд з апостолами роз'єднують з намісним рядом й уміщують на арку. Такі іконостаси

¹⁹ ЦДІА України у Львові, ф. 684, оп. 1, спр. 2357, арк. 17 зв.

²⁰ Там само.— Арк. 81.

²¹ Там само.— Арк. 91 зв.

²² Там само.— Спр. 2501, арк. 10.

²³ Там само.— Ф. 52, оп. 2, спр. 443, с. 544, № 212.

²⁴ Gębarowicz M. Portret XVI—XVIII wieku we Lwowie.— Wrocław, 1969.— S. 83.

²⁵ Hołubec M. Cerkiew św. Mikołaja we Lwowie // Wiadomości konserwatorskie.— Lwów, 1924.— N 2.— S. 48.

починають з'являтися лише з другої половини XVIII ст., тому ігумен Кровницький називає його „новомодним“. Тут варто згадати цікавий рококовий іконостас аркоподібної форми в с. Чорний Острів на Львівщині (церква 1772 р.), у якому, крім намісних, решта сюжетів виконані в об'ємній скульптурі та горельєфі.

На сьогодні старий іконостас Святоонуфрїївської церкви роботи І. Щуровського не зберігся, як і його прототип у Святомиколаївській. У 1820 р. новий іконостас для церкви св. Онуфрія виконав, згідно з контрактом, Лука Долинський за 1200 зол. ринських²⁶. Цей іконостас також не dotривав до наших днів, бо у 1908 р. його замінив іконостас маляра Модеста Сосенка з пишною різьбою на зразок краснопуццанського роботи монастирських братчиків. Іконостас же церкви св. Миколая уже в 1897 р., коли реставрувалася церква, був без верхнього ярусу, бо названий півіконостасом²⁷. У такій формі він зберігався до 1946 р., поки його не замінено на теперішній.

Автор Святомиколаївського іконостасу невідомий. Але багато різьбарських робіт для цієї церкви міг виконати сницяр І. Щуровський. Аргументом для такого припущення є те, що скульптор тривалий час підтримував тісні контакти з крилошанином, священником Миколаївської церкви Григорієм Дунікевичем, у якого був постійним боржником. Тому Дунікевич мав усі підстави скористатися з послуг мало що не свого домашнього сницяря.

Крім іконостасу, І. Щуровський за контрактом від 1 жовтня 1776 р. мав виконати для церкви св. Онуфрія разом зі столяром Теодором Сміжавським два вітари за 120 зол.²⁸

Другий з черги іконостас, а точніше, тільки царські врата І. Щуровський різьбив для Миколаївської церкви Крехівського монастиря. У 1778 р. до цієї церкви він виконав різьбарські роботи до вітарів Богоматері та св. Миколая²⁹, також ківорії³⁰. Рівночасно скульптор вирізьбив у високому горельєфі монументальні царські врата з композицією „Преображення Господнє“³¹. Ці врата призначалися для нового іконостасу, який задумав ігумен Сильвестр Лащевський. Старий, роботи Василя Петрановича, розділили по вертикалі на дві половини і розсунули у бічні каплиці. Посередині був поставлений іконостас з елементами латинського вітаря. Його композиційну основу становили чотири колони, які підтримували. Деїсус у вигляді фігурного фронтона з центральним образом і апостолами. На імпостах колон сиділи і стояли на колінах ангели роботи Матвія Полейовського³²; апостолів і центральний образ з Христом Пантократором малював Стефан Угницький. Між центральними колонами були царські врата І. Щуровського. Над дияконськими вратами стояли постаті святих також долота М. Полейовського.

²⁶ ЛНБ НАН України, від рукописів, ф. 3 (Василіянські монастирі), спр. 115, арк. 17 зв., 19.

²⁷ Галичанин (Львів).— 1897.— Ч. 247.— Новинки.

²⁸ ЛНБ НАН України, від рукописів, ф. 3 (Василіянські монастирі), спр. 132, арк. 32 зв.; ЦДІА України у Львові, ф. 684, оп. 1, спр. 2357, арк. 75 зв.

²⁹ ЛНБ НАН України, ф. 737 (А. Петрушевич), спр. 62, арк. 10.

³⁰ ЦДІА України у Львові, ф. 684, оп. 1, спр. 2045, арк. 23.

³¹ Там само.

³² Там само.

Загальною композиційною схемою новий крехівський іконостас наближений до Святоюрського.

„Преображення“ на царських вратах, яке фіксує пам'ять про колишню головну Преображенську монастирську церкву, являє типову іконографічну схему: внизу на тлі рококової решітки в динамічних позах і ракурсах зображені три апостоли, вгорі у центрі — Спаситель на хмарах, в ореолі променів, по боках навколішки стоять пророки Мойсей та Ілля. Така багатofiгурна, складна і досить громіздка скульптурна композиція царських врат досить рідкісна. Якщо судити з неї про майстерність скульптора, то вона не щонайвища. І. Щуровський послуговується досить своєрідною технікою у трактуванні складок одягу. Пристивних позах, одяга його персонажів нагадує більше пом'яту бляху з тенденцією до геометризованих площин з чіткими гранями. Іноді складається враження, що складки опрацьовані не долотом, а сокирою і рубанком. І. Щуровському бракує пластичної витонченості, притаманної роботам М. Полейовського або Ф. Оленського. Є в нього й анатомічні огріхи — децю спрощено потрактовано руки і пальці ніг. Це можна сприйняти і як поспішність у роботі, і як риси суто творчої манери скульптора, яку він, треба думати, перейняв від свого можливого вчителя А. Штиля, твори котрого також не відзначалися особливо високою майстерністю.

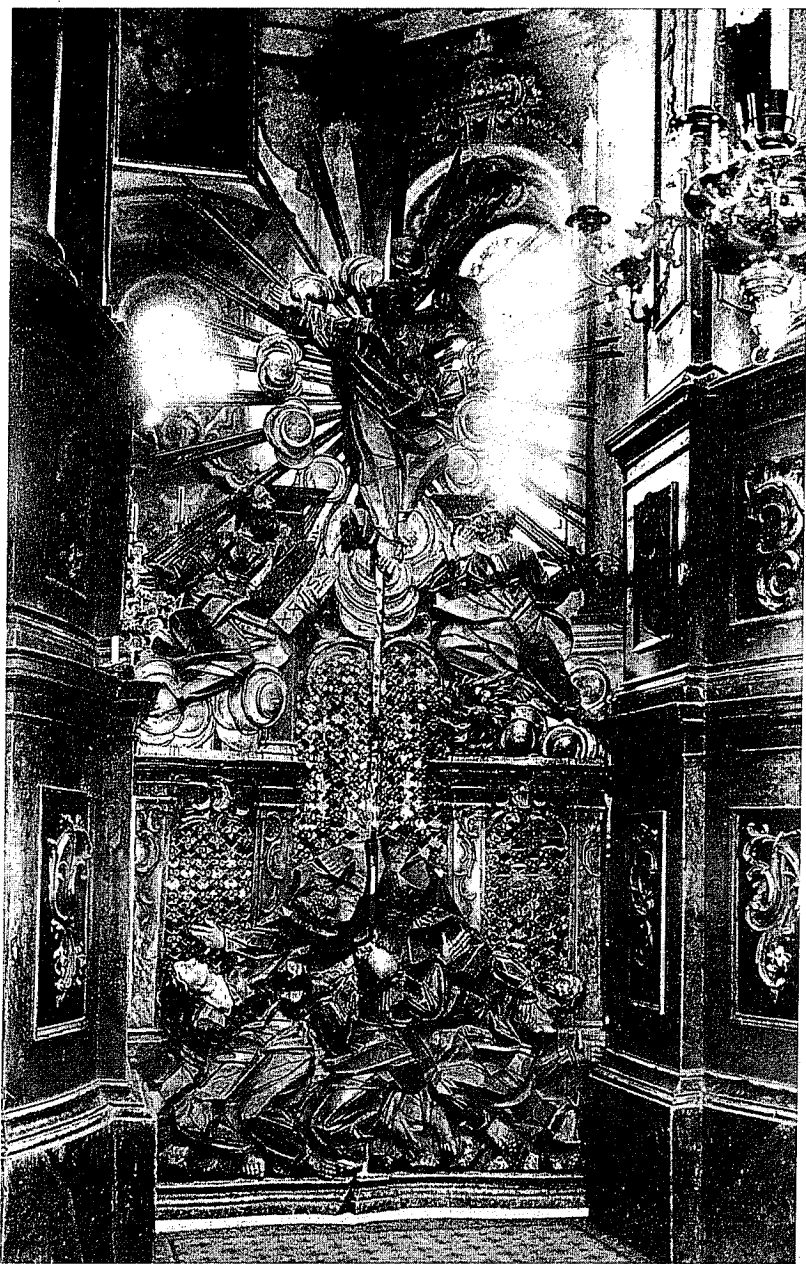
Після скасування монастиря домініканок, для яких І. Щуровський працював разом з А. Штилем та іншими, цісарським декретом 1783 р. його передають під новостворену греко-католицьку духовну семінарію. Для семінарської церкви Св. Духа, перетвореної з монастирського костелу, І. Щуровський у 1784 р. різьбить іконостас³³, а Л. Долинський малює до нього ікони. Це був традиційний чотирьохрядний іконостас горизонтальної побудови з роковою різьбою картушів верхнього ряду. Цей найраніший з львівських іконостасів у стилі рококо був знищений разом з церквою німецькою бомбою у 1939 р. Збереглися лише окремі деталі (картуші з пророками, одна половинка царських врат і двоє дяконських дверей)³⁴. Про авторство Святодухівського іконостасу відомо зі свідчення самого скульптора. У 1788 р. він зізнається, що винен священикові Миколайівської церкви Григорію Дунікевичу 1221 зол., які позичив в різні часи на вікни та інші потреби, „а особливо на закінчення у семінарії монаршій роботи так сницерської, як і столярської“³⁵. На цій роботі, як каже, він багато стратив, лікуючи зламану ногу. З цього документа випливає, що І. Щуровський, працюючи над цим іконостасом, виконував не тільки різьбу, а й столярську роботу.

Зі збережених фрагментів іконостасу видно, що сницяр досконало володів декоративною різьбою. Мотив його царських врат становить стовбур, з якого виростають і пишню розгалужуються стилізовані гілки, що у нижній частині завершуються гронами винограду. Медальйони з евангелістами мають мигдалеподібну форму.

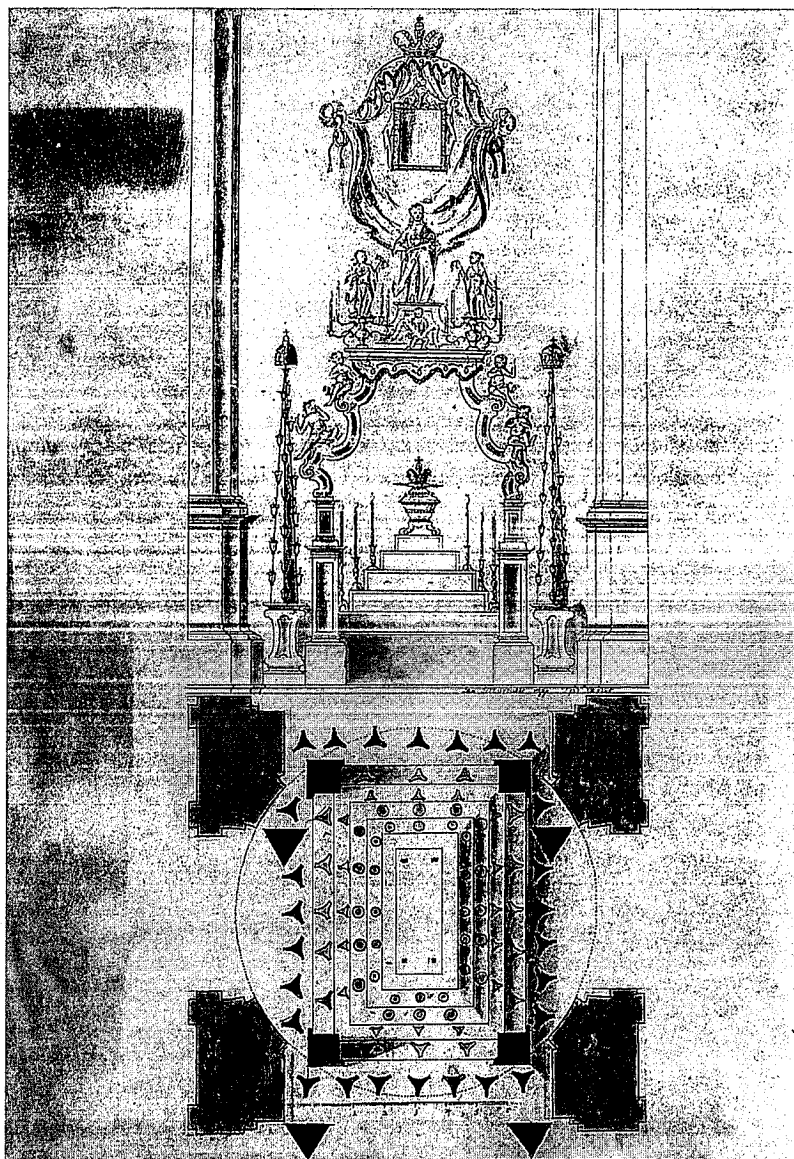
³³ ЦДДА України у Львові, ф. 166, оп. 1, спр. 908, с. 79, № 32.

³⁴ Зберігаються в Національному музеї у Львові. Див.: Драган М. Українська декоративна різьба...— С. 111.

³⁵ ЦДДА України у Львові, ф. 166, оп. 1, спр. 908, с. 79, № 32.

Іван Щуровський. Царські врата. 1778 р. Святомиколаївська церква василіянського монастиря у с. Крехові

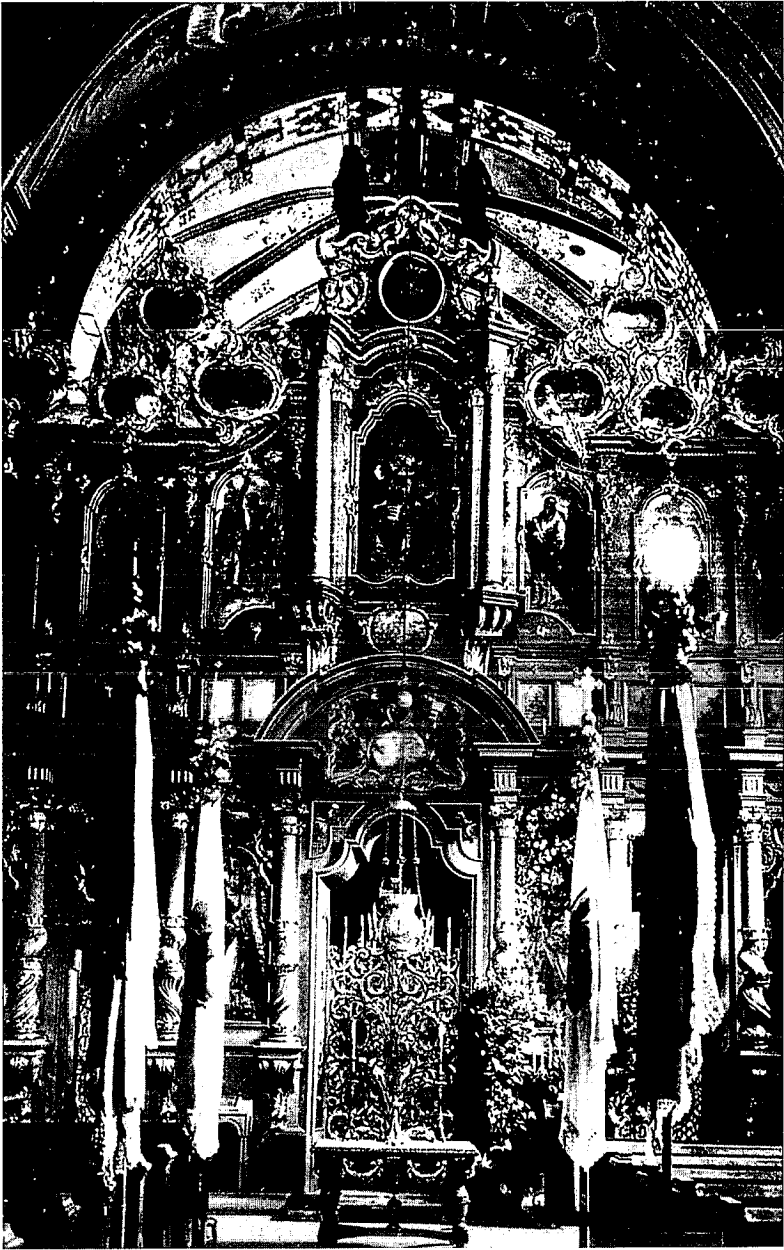

Іван Щуровський. Castrum Doloris. 1780 р.

Загальний вигляд Святодухівської церкви у Львові.
Рисунок Антона Пилиховського. Кінець XIX ст.

Іван Щуровський. Іконостас Святодухівської церкви у Львові. 1784 р.

Перелічені іконостаси та інші роботи — лише незначна, та, що відома нам з документальних джерел, частина спадщини І. Щуровського. Зважаючи на кількість челядників, що їх мав І. Щуровський, він, мабуть, не одну провінційну церкву забезпечив іконостасом або вітарем. Це стосується і костелів.

У рік смерті Марії Терези (1780) І. Щуровський до цієї дати виготовив проєкт „*Castrum doloris*“, який мав стояти у катедрі св. Юра³⁶. Як видно із ситуаційного плану, його було розміщено у центральній частині храму між чотирма пілонами під куполом. Верхня частина завершувалася трьома постатями, нижче по боках були генії. Проєкт сизнований. Мамонюк виконаний пером і пензлем, але він не вирізняється досконалою професійною вправністю, як і його скульптура.

Однією з дорічок пізніх робіт скульптора, датованою 1794 р., було відновлення фронтону домініканського костелу після пожежі 1778 р. На реставрації понижених вогнем фігур він працював разом зі скульпторами Іваном Оброцьким, Франціском Оленським, Лаврентієм Котюшком і Шудловським³⁷.

Судячи зі значної кількості челядників і учнів, які працювали в І. Щуровського, останній, треба думати, був постійно завантажений роботою. До того ж він мав тісні контакти з іншими львівськими сницарями. Про челядників І. Щуровського довідуємося переважно із судових справ. Будучи вже майстром, він мав учня Івана Скульського, угодженого на шість років навчання різьбарського ремесла. Коли Скульський провчився п'ять з половиною років, його у 1774 р. переманив до себе художник Строїнський, з приводу чого І. Щуровський позвав його до суду. Судовий декрет велів Строїнському повернути сницареві його учня Івана Скульського, самого ж художника покарав штрафом у сумі 40 зол.³⁸

Крім учня Скульського, в І. Щуровського водночас працював челядником Петро Барицький. Про це знову ж таки довідуємося з матеріалів бурграфського суду, до якого звернувся передміщанин Казимир Маркевич 17 червня 1774 р. зі скаргою на скульптора і челядника Барицького³⁹ за те, що ті його побили. Позвані свій вчинок аргументували тим, що позивач у відсутність скульптора, коли той з Франціском Волянським пішов у справах до василіян, образив його дружину. Суд засудив Маркевича на 8, а Щуровського на 2 гривни штрафу.

Сницар П. Барицький працював челядником не тільки в І. Щуровського, а й у його побратима Ф. Оленського⁴⁰, коли той у 1777 р. виконував оздоблювальні роботи в кам'яниці Більській (пл. Ринок, 20). У 1784 р. Петро Барицький разом з перемиським сницарем Франціском Дуньчевським помагає Ф. Оленському в роботі над пам'ятником покійному вже римо-католицькому архиєпископові Вацлаву Сераковському і прижиттєвим пам'ятником його наступникові Фердинанду Кіцкому⁴¹. У 1780 р.

³⁶ Зберігається у Національному музеї у Львові. № 3. Розмір аркуша 83x48 см. Mańkowski T. Dawny Lwów...— S. 377.

³⁷ Hornung Z. Majster Pinzel...— S. 106.

³⁸ ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 1, спр. 333, арк. 1—2; Jaworski F. O szarym Lwowie.— Lwów, 1916.— S. 62.

³⁹ ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 565, с. 445, № 342.

⁴⁰ Там само.— Спр. 443, с. 1020—1023, № 421.

⁴¹ Szałowski. Przyczynek do opisanja cyrkułu Prezemyckiego // Gazeta Lwowska.— 1812.— Dodatek do N 103.

францисканський монастир в Перемишлі уклав з ним контракт на виготовлення органної структури, за яку в 1782 і 1787 рр. отримав відповідні суми 847 і 25 зол.

Ще один челядник І. Щуровського — Іван Гізовський⁴² — актом від 30 липня 1776 р. висуває до свого майстра претензії за неоплачену роботу на суму 120 зол. (див. Додаток).

Челядником в І. Щуровського працював також швагер столяра Йосифа Серединського — Йозеф Ворцер⁴³, який, виконуючи якусь роботу частинами, заробив 238 зол. Оскільки Щуровський не заплатив своєму челядникові зароблених грошей, майстра позиває чомусь не сам Ворцер, а брат його дружини, столяр Серединський, вимагаючи сплати боргу трьома ратами. З цього випливає, що Серединський мав спільну з Ворцером роботу.

Не відомо, наскільки скульптор зі своїми челядниками і помічниками був забезпечений замовленнями, зате відомо, що йому постійно допікали матеріальні нестатки. Врешті, це видно з наведених документів, у яких І. Щуровський час від часу затримує виплату своїм челядникам. Уже йшлося про те, що він був у борговій залежності від пароха Миколаївської церкви Григорія Дунікевича і постійно робив нові борги. У 1777 р. І. Щуровський у присутності привілейованого органмайстра Михайла Садковського позичив у Йосифа Вінярського 200 зол. і заручився скульптором Іваном Оброцьким⁴⁴. У разі неповернення боргу, його зобов'язався віддати Оброцький.

Останньою з відомих документально підтверджених була робота для Святоюрської катедри. Згідно з контрактом від 27 травня 1795 р. І. Щуровський зобов'язувався виконати шість овальних рам з „легким“ орнаментом для пророків, а над тими овалами по обох боках дати „черати“ (накладні орнаменти). Крім того, мав вирізьбити завершення царських врат у формі митри, хреста, пасторала, омофора і подушки, на якій спочиває митра; перенести фєстони на інше місце; доробити рожі над капітелями; вирізьбити 33 „черати“, з яких 12 — спереду, 8 — біля архиєрея, а решту 13 на праву вівтаря (див. Додаток). Цей контракт складено в присутності художника Луки Долинського, який поставив на ньому свій підпис⁴⁵. Цей факт засвідчує виконання Долинським згаданих пророків саме у той час.

Після смерті дружини І. Щуровського (9 жовтня 1787 р.) його малолітній син Венедикт і дочка Олена перебували в резиденції та на утриманні священика Г. Дунікевича. За те Щуровський здав йому свій будинок на винайм, дохід з якого йшов Дунікевичу. Цей будинок під конструкційним № 512 3/4 стояв на Краківському передмісті⁴⁶, на теперішній площі Старий Ринок під горою, поряд з костелом св. Івана Хрестителя. Будинок був пошкоджений піском і калінням, яке під час дощів спадало з Високого Замку. У серпні 1792 р. скульптор продав його Каролу Копецькому⁴⁷ за 1500 зол.

⁴² ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 581, с. 38, № 44.

⁴³ Там само.— С. 57.

⁴⁴ Там само.— С. 41, 43.

⁴⁵ Там само.— Ф. 491, оп. 1, спр. 89, арк. 18.

⁴⁶ Там само.— Ф. 166, оп. 1, спр. 944, с. 44, № 11.

⁴⁷ Там само.— Спр. 17, с. 367.

Син І. Щуровського Венедикт вчився у греко-католицькій духовній семінарії⁴⁸, старша дочка Анна була замужем за Йосифом Обмінським⁴⁹. Сам же скульптор, як греко-католик, належав до парафії св. Миколая. Помер близько 1800 р. Точної дати смерті встановити не вдалося через брак метричних книг Святомиколаївської церкви за цей період.

Іван Щуровський та його сучасники Матвій Полейовський і Франціск Оленський своєю творчістю завершують розвиток львівської барокової скульптури. На жаль, рівнем майстерності він їм не дорівняв. Його учителем, можливо, був Антон Штиль, у роботах якого відчувається наліт ремісництва. Очевидно, ці не найкращі риси вчителя перейняв челядник і заразом учень. З аналізу збереженої спадщини І. Щуровського напрошується висновок: цей сніцар проявив своє уміння радше у декоративній різьбі, а не у фігурних композиціях. Усе ж, абстрагуючись від сказаного, можемо твердити: маємо рідкісний випадок, коли до конкретного імені майстра вдається прив'язати конкретні, документально підтверджені твори.

Володимир ВУЙЦИК

ДОДАТОК

№ 1

Посмертний інвентар скульптора Антона Штиля

Inwentarz pozostałej substancji po ś[więtej] p[amięci] Sztylu z wyrażeniem długów uczyniony przez Maryannę z Wołkowiczów wprzód Sztylowę, a teraz Uranowiczową dnia 20 marca roku pańskiego 1770.

Dworek na gronie WW P[anien] Benedyktynek na przedmieściu Krakowskim kupiony za pieniądze wnioskowe, to jest wzięte za część kamienicy Wołkowiczowskiej z podziału między tej successorami wypadłą wartującą zł[otych] pol[skich] 7035 gr[oszuw] 13 szel[ag]. 1. Ten że dworek z piwnicą, ogrodkiem, stajnią spiklerzem z dwoma pokoikami kupiony za sumę zł[otych] pol[skich] 3700.

Rzecz teraz znajdujące się i otaksowane

Stolik marmurowy zł[otych] 20

Stół drewniany zł[otych] 10

Krzesel nowych trypą granatową obitych zł[otych] 22

Krzesel starych połamanych trzy zł[otych] 6

Sepet skórą obity zł[otych] 16

Zwierciadło w orzechowych ramach zł[otych] 2

Obrazki dwa zwierciadłowe zł[otych] 6

⁴⁸ ЦДІА України у Львові, ф. 166, оп. 1, спр. 944, с. 44, № 11.

⁴⁹ Там само.

Obrazów starych jedynaście zł[otych] 22
 Skrynia wielka zł[otych] 10
 Skrzyneczek dwie zł[otych] 6
 Cyny sztuk 34 zł[otych] 100
 Łyżek trzy srebrnych zł[otych] 20
 Modele i abrysy zł[otych] 100
 Piła do rżnięcia drzew zł[otych] 6
 Rądlak i panewka zł[otych] 4
 Brytwanna i roszt zł[otych] 4
 Dłota kamienne zł[otych] 28
 Warsztaty snycerskie zł[otych] 20
 Mozdierz mosiężny zł[otych] 8
 Szafarnia stara zł[otych] 7
 Wanna zł[otych] 4
 Spodnica adamaszkowa stara zł[otych] 30
 Kamizelka dymowa stara zł[otych] 6
 Skóra stara łosiowa zażywana zł[otych] 10
 Kołyska na pasach zł[otych] 10
 Koców prostych pięć zł[otych] 10
 Łóżko nowe zł[otych] 5
 Surdut stary z futrem białym zł[otych] 10
 Pawilon płocienny zł[otych] 36
 Wozek stary zł[otych] 6

My jako zaproszeni przyjaciele do spisania tego inwentarza i otaksowania rzeczy podpisujemy się Michał Filewicz, [...] S. Starzewski.

Rzeczy po śmierci n[ie]b[oszczy]ka przedane

Wilczura za zł[otych] 80
 Kiereja za zł[otych] 100
 Futro z pod węgierki za zł[otych] 7
 Sukień trzy pary za zł[otych] 131
 Czapka zimowa zł[otych] 6
 Koszule za zł[otych] 20
 Instrumenta snycerskie drobne zł[otych] 36
 Kamień na osobę zł[otych] 30
 Drzewo zł[otych] 18
 Dłota drobne za zł[otych] 36
 Osobki drewniane zł[otych] 18
 Sprzączek garnitur srebrnych i szpada zł[otych] 118
Úsus fructus dworku od najęcia dworku zł[otych] 198
Zarobek od ww. p[anien]. Dominikanek za robotę zł[otych] 54
Pistolety przedane za zł[otych] 18
 In summa zł[otych] 812

Temi pieniędzami zapłaciła i[ch]m[osć] p[an]u Szczurowskiemu — 100
 Prowizyi od tysiąca per 8 a cento zł[otych] 80
 Farbiarzowi zł[otych] 20
 Czeladnikowi za dorobienie osoby na wikt i inną expen[są] przez niedziel 36 — zł[otych] 168

* Слово не читается.

P[an]u Paślawskiemu z[ł]oty[ch] 106
 Na pogrzeb nieboszczyka ze mszami z[ł]oty[ch] 186
 Od mamki dla dziecięcia i na pogrzeb z[ł]oty[ch] 54
 Lachowiczowi za robotę z[ł]oty[ch] 36
 Na chrost na plot i robotnikowi z[ł]oty[ch] 8
 Na doktora dla dziecięcia w chorobie z[ł]oty[ch] 18
 Czynszu od dworku za dwa roky z[ł]oty[ch] 24
 Kontrybucyi dla wojska rosyjskiego z[ł]oty[ch] 22
 Nihil restat z[ł]oty[ch] 812

Com wyexpensowała swoich po śmierci pieniędzy

A to za terazniejszego męża pieniędzmi popłacone
 Za piec i okna do dworku z[ł]oty[ch]* 18
 Dług Wacławowej zapłaciła z[ł]oty[ch] 3,15
 Od wycierania kominów i gnoju wywożenia z[ł]oty[ch] 8
 Na wikt dla siebie i na oporzadzenie dziecięcia i na inne potrzeby plus
minus z[ł]oty[ch] 430
 In summa z[ł]oty[ch] 549,15**

Długi nie popłacone zaciągnięte przez męża s. p. pierwszego

I[ch] m[ó]ściu Rutkowskiemu una cum provisione per 8 z[ł]oty[ch] 1080
 WW I[ch] m[ó]ściu P[anno]m Benedyktynom z[ł]oty[ch] 400
 O[j]com Bazylianom do Ś[więtego] Jana z[ł]oty[ch] 216
 P[an]u Sachnowiczowi z[ł]oty[ch] 56
 Tegmę panu Strusiewiczowi z[ł]oty[ch] 50
 J[ego] m[ó]ści P[an]u Solskiemu z[ł]oty[ch] 90
 Szymanskiemu z[ł]oty[ch] 80
 I[ch] m[ó]ści P[an]u Polanskiemu z[ł]oty[ch] 100
 Stożarzowi z[ł]oty[ch] 144
 Żydówce farbiarce z[ł]oty[ch] 22
 Żydowi za trunki z[ł]oty[ch] 18
 Krawcowi za suknie z[ł]oty[ch] 24
 Czeladnikowi Danielowi 100
 In summa [...] 2308

Rzeczy ad usum sine taxatt

Pawilon*** tajkowy karmazynowy z gotowalnią stary
 Łózko[...] wa piernaty, przescieradło
 Pierzyna
 Poduszek siedm
 Obrączka złota
 Zygarek srebrny
 Sukień para [...] różowych
 Salop atlasowy.
 [Na ostatniej stronie:] Inwentarz po Ś[więtej] P[amięci] Antoninu Sztylu
 uczyniony 1770 die 20 marti. Inwentarz J[ego] m[ó]ści P[ani] Uranowiczowej.

ЦДІА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 510, арк. 1509—1512. Оригінал.

* Втрата паперу.

** Друга цифра не читається.

*** Заклеєно.

№ 2

Контракт зі скульптором Іваном Щуровським на виконання оздоблювальних робіт у палаці греко-католицьких митрополитів

Imieniem jasnie wielmożnego J[ego]m[ości] x[siędz]a Szeptyckiego biskupa lwowskiego koadjutora i administratora Metropolii C. R. uczyniłem kontrakt z J[egomością] P[anen] Szczurowskim snycerzem obywatelem Lwowskim w ten niżej opisany sposób. Iż pomieniony snycerz obowiązuje się niniejszym kontraktem podług wydanych od J[egomości] p[ana]. Kulczyckiego architekta abrysów, trumów, czyli ornamentów do zwierciadeł Pałacowych z drzewa jak najsuchszego jaworowego lub jasioniowego, albo brzostowego dobranego delikatnie i najdoskonalszym rznieniem zrobić na czas naznaczony oddać, w pałacu na miejscu ustawić jako to: trumów z kanapami 2 za każde płacić się mające po # 18 Efl 36 z stolikami na których będą błaty marmurowe szlofowane cztery dico N 4 za każde płacić się ma po # 12 Efl 48. Do kominów 4 za każde płacąc po # 7 Efl 28. Za listewki z laberkami delikatnemi snycerskimi do obicia adamaszkowego pokojów trzech za które # osm dico 8 computando za tę zwyż wyrażoną robotą doskonale zrobioną będzie się należało czerwonych złotych sto dwadzieścia, in vim których jako przy uczynionym kontrakcie odbiera z skarbu Pańskiego czerwonych złotych sześćdziesiąt, tak niniejszym kwituje kontraktem, drugą zaś połowę pieniędzy przy oddanej robocie zupełnej dopłacić oznacza się. Waruje sobie skarb drzewo aby było suche, robota najdoskonalsza. Termin oddania tej całej roboty najdalej od dnia 7 kwietnia 1775 do dnia 7 września, a jeżeliby na czas oznaczony roboty J[egomość] P[an] Szczurowski nie zrobił, i na miejscu nie ustawił, lub z drzewa nie oznaczonego, a do tego surowego, żeby się szpary z uschnięcia drzewa pokazywały, lub jakowy defekt i nie podług abrysu J[egomości] P[ana] architekta pańskiego, za takową przewinę za przypozwaniem go do zwierzchności sądowej od każdego dziesiątka czerwonych złotych za robotę się należących straff do skarbu pańskiego po czerwonych złotych dwa zapłacić powinien. Który J[egomość] P[an] Szczurowski i te jeszcze ma pozwolenie trumy wszystkie rznąć z lipowego drzewa, a stoliki i kanapy z jaworowego, lub jasioniowego być powinny. Bspieczestwo zaś wziętego zadatku na dworku własnym i całym majątku swoim zapisuje, i ten kontrakt i wyrażone w nim punkta obydwie strony rękami własnemi* podpisują.

Datum w Lwowie dnia 7 kwietnia 1775 Roku.

X[siędz] P. Bielański m[anu] p[ro] p[ria].

ЦДІА України у Львові, ф. 201, оп. 46, спр. 302, арк. 9. Оригінал.

№ 3

Цитация челядника сницарського Івана Гізевського на сницаря Івана Щуровського за невиплату останнім Гізевському зароблених грошей

1776. 30. VII. W sprawie i akcyi sądowej Sądu Urzędu Jurisdykcyi uprzywilejowanej Świętojańskiej Dziekańskiej Lwowskiej agitującej się między

* Два останні слова повторено двічі.

panem Janem Gizewskim konsztu snycerskiego czeladnikiem aktorem, a J[ego]m[o]ścią panem Janem Szczurowskim konsztu także snycerskiego majstrem zapozwanym, iż pomieniony p[an] Jan Gizewski czeladnik mając Pretenzye do j[egomości] p[an]a Jana Szczurowskiego za robotę należących się złotych polskich sto dwadzieścia dico N 120 według obrachowania się z sobą sprawiedliwie przy urzędzie, zaczym sąd niniejszy decyduje aby pan Szczurowski p[anu] Gizewskiemu oddał też zł[otych] pol[skich] 120 przy tymże urzędzie za niedziel cztery nieodwłocznie, z tej przyczyny p[an] Gizewski ma zaczekać niedziel cztery i dwoma ratami odbierać za niedziel dwie zł[otych] pol[skich] 60 (Ze p[ana] Szczurowskiego w robocie pilnej). Jeżeliby zaś uchowaj p[an] Szczurowski nie miał oddać tych pieniędzy zł[otych] pol[skich] 120 tedy do Sądu przyzwoitego należyć będzie pod surową karą i grzywnami sądowemi naznacza się. Że zaś strony obydwie pogniewali się ze sobą, powinny się zaraz przeprosić przy urzędzie miarkując czas ś[więtego] jubileuszu i gniewać się nie mają mocą niniejszego dekretu.

ЦДДА України у Львові, ф. 52, оп. 2, спр. 581, с. 38, № 44. Оригінал.

№ 4

*Контракт зі скульптором Іваном Щуровським на виконання
різьбарських робіт для церкви св. Онуфрія у Львові*

Między j[ego]m[o]ścią x[h]ędzem] Bonifacym Krownickim Z.S.B.W. monasteru Ś[więto] Onufrejskiego Lwowskiego superyorem z jednej, a z drugiej strony z j[ego]m[o]ścią panem Janem Szczurowskim snycerzem stanął takowy kontrakt: iż rzeczony j[ego]m[o]ść pan Szczurowski podiół się i zgodził z swego materyału razem z stolarską robotą najprzód zrobić cymborium podług podpisanego abrysyku pierwszych dniew marca. Także na ten że czas zasuwę z kanatem do obrazu ś[więtego] Onufrego czyli ołtarza. Powtore Deisus czyli majestat nowomodny nakształt Ś[więto] Mikołajowskiego sąsiedzkiego podług podpisanego abrysu zrobić, na miejscu wyznaczonym postawić i archiereja razem z starami apostołami i prorokami postawić, ugrontować ten że j[ego]m[o]ść pan Szczurowski winien jako obowiązał się a to ostatnich dnij maja w roku 1777 uskutecznić, jako i wyżej wyrażone roboty w tym że roku 1777 uiścić przyrzekł. Monaster zaś Ś[więto] Onufrejski Lwowski przyrzekł wyżej wspomnionemu j[ego]m[o]ści p[anu] Szczurowskiemu snycerzowi za całą robotę tu wytkniętą niezawodnie zł[otych] pol[skich] sześćset osmdziesiąt dico n[ume]ro 680 trzema ratami, to jest na początku zł[otych] 280. Przed Wielkonołą podług obrządku ruskiego zł[otych] pol[skich] drugą ratą (jeżeli się robota pokaże) zł[otych] 150. Przy skączeniu i ustanowieniu ratą trzecią resztę wypłaci. Nadto przyrzeka monaster żelazo, kowala, rysztowanie do ustanowienia kosztem swoim zastępic i dać monasterską podczas sustentacye że kontraktową ugodę we wszystkich wyrażonych tu warunkach stwierdzając, dla lepszej wiary i pewności rękami własnymi podpisują.

Działo się w monasterze Ś[więto] Onufrejskim Lwowskim dnia 14 decembra w 1776 roku.

Przy podpisaniu tego kontraktu jako pierwszą ratą odebrałem zł[otych] 280 wyznając Jan Szczurowski m[anu] p[ro]p[ria].

Dnia 22 februar[ii]. 1777 roku wziętem in vim kontraktu zł[otych] sto. Jan Szczurowski m[anu] p[ro] p[ria].

Dnia 31 marca 1777 r. żona moja wzięła zł[otych] pięćdziesiąt.

Dnia 8 kwietnia 1777 r. na żądanie moje przez chłopca starszego odebrałem zł[otych] trzydzieści dwa n[ume]ro zł[otych] 32.

[*На звороти*]: Kontrakt na Deisus do cerkwi S. Onufrego z p[anem] Szczurowskim snycyrzem za 680 zł[otych] pol[skich].

ЦДІА України у Львові, ф. 684, оп. 1, спр. 2501, арк. 8. Оригінал.

№ 5

*Контракт зі скульптором Іваном Щуrowsьким на виконання
скульптурних робіт у катедрі св. Юра у Львові*

Mocą którego ugodziłem się z jaśnie wielmożnym j[ego]m[ością] x[ięd]zem biskupem ruskim na robotę niżej opisaną ogólnie za zł[otych] pol[skich] sto Dwadzieścia N 120 które to pieniądze nie razem ale częściami wypłacać się mają, tak jednak aby po zakończonej robocie zł[otych] pol[skich] 50 wypłacane były. Ten kontrakt rzetelnie trzymać i jak najpilniej robotę przybiec najdalej za niedziel ośm obowiązuję się który to kontrakt przy świadku j[ego]m[ości] p[anu] Dolińskim podpisuję.

Datt die 21 Maii 1796.

Zadatku odbiera przy kontrakcie zł[otych] siedm a reszta podług opisanania.

- 10 Owały dla proroków trzech po jednej stronie z letkimi ornamentami ale podobnemi, jak koło ewangelistów podług miary. Po drugiej stronie toż samo, i nad temiż owałami ceraty po obydwóch stronach podniosą się w górę.
- 20 Nad Carskimi drzwiami ornament taki: pastorał, krzyż, mitra i omofor i poduszka na której mitra sparta być powinna.
- 30 Festony zdjąć ze czterech miejsc i tam przenieść gdzie są potrzebne.
- 40 Wszystkich cerat znajduje się 33 z których zostawuie się na froncie 12 i koło archijereja 8, a reszta to jest 13 obrócić się powinny na naprawkę ołtarza.
5. Nad kapitelami dorabiać roz potrzeba N 12.
Kratki które się odejmą od ołtarza przeniosą się na chor, a gdyby te kratki przerabiać się miały albo przyczynić osobna zapłata od tego być powinna.

Jan Szczurowski
Lukasz Doliński

Die 2 Junii 1796. Tenże wzięł na materyał zł[otych] pol[skich] 14 to jest rubli dwa.

Dnia 17 Junii zapłacono tokarzowi Lange za mitre zł[otych] pol[skich] 3.

Jan Szczurowski.

Dnia 27 Junii Szczurowskiemu na potrzeb jakoto wyexpensowano
Na dyle złotych.....6

Na tarcicę zło[tych].....2 gr[oszy] 20

Na lipe zło[tych].....2

Na karuk fontów 3 a gro 24.....2 gr[oszy] 12

Na boty zło[tych].....1

Na raszple swiderki i karuku font 1.....1 gr[oszy] 25

Dnia 30 Julii wziół Tenże Szczurowski na drzewo zł[oty].....6

D[ett]o na karuku font jeden groszy.....24

30 Augusti na boty zło[tych] p[olskich].....1

Dnia 5 Wrzesnia 1796 za zwyż wyrażoną robotę odebrałem resztę, to jest zło[tych] p[olskich] 72 gro[szy] 9 z których wypłaci ma skarb J[aśnie] W[ielmożneg]o biskupa kwituję i nato się ręką własną podpisuje

Dat[um] ut supra

Jan Szczurowski
m[anu] p[ro]p[ria]

ЦДІА України у Львові, ф. 491, оп. 1, спр. 89, арк. 18. Оригінал.